

Magistrát mesta Trenčín
Reversales
1672 – 1852

Opis fondového oddelenia

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Referencecode	SK_1570_15107_6	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Magistrát mesta Trenčín. Reversales	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1672 – 1852	Časový rozsah
3.1.4.	Levelofdescription	Fondové oddelenie	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and mediumof theunit o description (quantity, bulk, or size)	0,2 bm (2 archívne škatule spisov)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.2.	Administrativehistory	Od najstarších čias mali richtár a prisažní mesta Trenčín okrem iných kompetencií aj súdnu právomoc nad obyvateľmi mesta, cudzími zbojníkmi a lupičmi a inými vinníkmi, ktorí sa dopustili priestupku v meste. Mali aj vyššiu súdnu právomoc, čo znamená, že mohli vynášať aj hrdelné rozsudky nad ťažkými zločincami. Súdne spory súdil richtár s niekoľkými senátormi. Súd zasadal v stredu alebo štvrtok predpoludním. V 18. a 19. storočí boli vynášané tresty už miernejšie a patrilo k nim aj väznenie. Ak sa za väzňov zaručili ich príbuzní alebo iná dôveryhodná osoba, mohli byť prepustení na kauciu. Väzni v tom prípade dávali magistrátu písomný záväzok, že sa za svoje uväznenie nikomu nepomstia a že sa polepšia. Ak by sa opakovane dopustili priestupku, museli by	Dejiny správy pôvodcu

		<p>prijat' trest aj za predošlé priestupky. Ručiteľia sa písomne zaväzovali, že v prípade obnoveného súdneho konania predvedú vinníka pred súd.</p> <p>Písomný záväzok žiadal magistrát aj od tých, ktorí si stavali domy v predmestí a v blízkosti mestských hradieb. Museli sa podrobiť kráľovským mandátom o obrane mesta, čo znamenalo, že ak by bolo z bezpečnostného hľadiska potrebné ich domy zbúrať, dostali by ako náhradu iba stavebné výdavky.</p> <p>Záznamy písali jednotlivé stránky, viaceré dokumenty napísal mestský notár a stránky sa iba podpísali.</p>	
3.3.1.	Scope and contents	<p>Tematicky najväčšou časťou tohto fondového oddelenia, čo je približne 37 dokumentov, sú reverzy väzňov prepustených na slobodu, príp. reverzy ich ručiteľov. Ide o zábezpeku, že sa bývalí väzni dostavia alebo ručiteľia ich predvedú pred súd vtedy, keď budú predvolaní. Väzni tiež sľubovali, že sa polepšia a nepomstia za svoje uväznenie. Zároveň dávali plnú moc magistrátu mesta potrestať ich, ak by sa dopustili ďalších priestupkov. Za väzňov sa zaručovali príbuzní, za učňov a tovarišov ich majstri, páni za svojich sluhov a pod.</p> <p>V roku 1663 dostalo mesto a hrad Trenčín na obranu pred Turkami trvalú vojenskú posádku. Po 120 rokoch, počas ktorých ju mesto muselo vydržiať, sa posádka na nariadenie kráľovnej Márie Terézie, odsťahovala. Nebola tu už potrebná, keďže vojnové nebezpečenstvo bezprostredne nehrozilo. Hradby mesta prestali plniť obrannú funkciu, a tak mestský magistrát povoľoval obyvateľom, ktorí mali domy vo vnútornom meste a susedili s hradbami, aby si urobili brány a okná do mestského múru. Predstavitelia mesta však trvali na tom, aby sa mešťania žiadajúci od magistrátu povolenie na takéto otvory, písomne zaviazali, že ich zamurujú a múr uvedú do pôvodného stavu, ak by sa do mesta vrátila vojenská posádka a bolo by potrebné mesto opevňovať. Bránu v múre mohli mať zatvorenú, ale v čase požiaru museli umožniť prechod cez ňu. Dokumenty takéhoto charakteru sa objavujú od roku 1793, častejšie až v 19. storočí a celkove ich je 22. Reverz (uistenie, zábezpeku) dávali stránky už vtedy, keď si pýtali od mestskej rady povolenie na narušenie mestského opevnenia.</p> <p>Viaceré záznamy sú potvrdením o prijatí dokladov alebo súdnych spisov a kníh z mestského archívu pre svoju potrebu. Z archívu sa však nepožičiavali iba dokumenty. V januári 1822 sa richtár a rada mesta zaviazali vrátiť geometrickú mieru, ktorú si požičali zo stoličného archívu na meranie výmery honov územia mesta. Z dokumentov</p>	Obsah a rozsah archívneho fondu

		<p>takéhoto charakteru sa dozvedáme aj meno mestského archívára v r. 1850. Funkcionári mesta dávali pred nastúpením do úradu ako záruku svoj majetok, ak by v úrade spôsobili nejaké nezrovnalosti. Ak nemali dostatočný majetok samotní úradníci, ručili za nich príbuzní. Išlo napríklad o sirotského otca spravujúceho sirotskú pokladnicu, úradníkov tridsiatkovej stanice, hospodára mesta, pokladníka, ale aj o kostolníka farského kostola, záhradníka atď.</p> <p>Ďalším typom reverzov boli záväzky nájomcov mestských budov na platenie nájomného. Iné svedčia o židovskej komunite v meste, podmienkach ich usadzovania, za koho sa zaručovali a iné.</p> <p>Zaujímavé sú záväzky novoprijatých mešťanov, že si dajú ušiť predpísaný meštiansky odev (uniformu) alebo tiež záväzok dvoch mužov, že nebudú žiadať kúpnu cenu 40 zlatých, za ktoré kúpili dva kone, ak sa zistí, že sú ukradnuté a majiteľ si ich nájde.</p> <p>Rozsahom veľké fondové oddelenie poskytuje množstvo mien, či už majiteľov domov vo vnútornom meste, pozemkov na okolí v zálohu, predstaviteľov rôznych povolání alebo nájomcov hostinca U zlatej hviezdy.</p> <p>Dokumenty sú písané v slovenčine, latinčine, nemčine a v jednom prípade aj v maďarčine. Dorzálné poznámky sú väčšinou v latinčine.</p> <p>Najstarší záznam fondového oddelenia je z 13. júla 1672. Ide o záruku príbuzných a iných osôb za väzňa prepusteného na ich žiadosť. V prípade, že by sa dopustil nejakého priestupku, vydali by ho richtárovi a rade mesta. Ručili za to svojim majetkom. Najmladším dokumentom je potvrdenie o prevzatí spisov rozvodového sporu od mestského archívára datované 10. júla 1852. Súdny spor sa začal ešte v roku 1825. Ako posledný záznam fondového oddelenia je zaradený reverz o odpustení trestu, ktorý je bez dátumu.</p> <p>Reversales mesta Trenčín z rokov 1672 – 1852 tvoria samostatné oddelenie archívneho fondu Magistrát mesta Trenčín. Katalóg, ktorý podrobnejšie zachytáva každý záznam, obsahuje 128 katalogizačných jednotiek. Dokumenty sú uložené v dvoch archívnych škatuliach s rozsahom 0,2 bm.</p>	
3.3.4.	Systemofarrangement	<p>Maďarský zákonník z roku 1887 pojmom litterae reversales označuje listiny (dokumenty), ktorými sa obdarovaný (vazal) zaviazal vernosťou svojmu pánovi. Dielo A. Fabóa Monumenta Evangelicorum Augustanae confessionis in Hungaria z rokov 1861 – 1873 uvádza, že reversales písala stránka odporcu. Listina zaväzovala k trestu</p>	Spôsob usporiadania

		<p>tých, ktorí boli na nej podpísaní a predtým sa k zločinu priznali. Ďalšie definície reversales formulujú túto skupinu záznamov ako: záruka, písomné zaistenie, zábezpeka, určitý záväzok.</p> <p>Listiny, resp. spisy takéhoto obsahu mesto pôvodne neukladalo samostatne. Záznamy listinného charakteru obsahujúce určitú zábezpeku, zaistenie, záruku sú uložené v oddelení listín mesta alebo môžu byť aj súčasťou súdnych procesov a iných skupín písomností.</p> <p>Vo fondovom oddelení Reversales Magistrátu mesta Trenčín sú zaradené záznamy typu reversales, ktoré majú charakter spisu pred registratúrneho obdobia. Túto skupinu umelo vytvorili spracovatelia až v 20. storočí. V elenchoch od roku 1647 po 19. storočie vrátane sa nenachádza nijaká špeciálna skupina alebo fascikel, ktorý by obsahoval len listiny, resp. spisy typu reversales.</p> <p>Väčšina záznamov tejto skupiny je na dorze označená ako revers alebo reversales. Niektoré sú na dorze aj číslované. Ide pravdepodobne o záznamy, ktoré boli súčasťou súdnych procesov a pri premiestňovaní archívu alebo manipulácii so spismi z nich vypadli. Do skupiny reversales sa dostali kvôli ich označeniu na dorze.</p> <p>Fondové oddelenie je usporiadané chronologicky. Katalogizačnou jednotkou je každý jeden spis pred registratúrneho obdobia. Tvorí ho väčšinou jeden list dokumentu. Pri niektorých spisoch sú však aj prílohy.</p> <p>Takmer všetky dokumenty sú datované v Trenčíne, len raz sa vyskytuje datovanie v (Mníchovej) Lehote, raz v Drietome a raz v Hámroch, poddanskej dedine mesta Trenčín.</p>	
3.4.2.	Conditionsgoverningreproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovat' so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcií
3.4.3.	Language /scriptsofmaterial	Slovenský, latinský, nemecký, maďarský.	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.5.	Finding aids	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín. Viera Bernátová: Magistrát mesta Trenčín. Reversales 1672 – 1852, katalóg, Trenčín 2008, evid. č. 3820	Vyhľadávacie pomôcky
3.7.1.	Archivist's note	Skupinu spisov reversales vytvoril vo fonde Magistrát mesta Trenčína pravdepodobne Peter Štibraný, ktorý tento fond spracovával. Priebežne ju pri triedení fondu dopĺňali	Informácia o spracovateľovi a

		<p>ďalší spracovatelia: Viliam Záhorský, Danica Hlaváčová, Viera Bernátová-Morišová. Časť archívnych dokumentov fondu Magistrát mesta Trenčína reversales skatalogizovala Mgr. Viera Bernátová v roku 2004. O štyri roky neskôr napísala čistopis archívnej pomôcky a vypracovala úvod a registre.</p> <p>Pozri 3.4.5.</p> <p>Opis vyhotovila Mgr. Radka Mináriková v decembri 2022.</p>	spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	<p>Opis bol vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition a metodického pokynu na tvorbu opisov archívnych súborov podľa všeobecného medzinárodného štandardu pre archívny opis ISAD (G) č. SVS-OAR1-2017/002532.</p>	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	07. 12. 2022	Dátum vyhotovenia opisu